

KIAUŠINIŲ UŽSIENIO PREKYBOS TENDENCIJOS

TRENDS OF FOREIGN TRADE IN EGGS

Laura PETRAUSKAITĖ

LAEI Produktų rinkotyros skyriaus ekonomistė, laura@laei.lt

Straipsnyje nagrinėjama kiaušinių užsienio prekyba ir jos pokyčiai 2007–2009 metais. Apžvelgiama, kokią įtaką eksportui ir importui turėjo kiaušinių kainos vidaus rinkoje ir kiti veiksniai.

Kiaušinių gavybos sektorius plėtėsi, jo produkcijos paklausa augo. Tačiau pastaruoju metu pastebima neigiamų pokyčių. Lietuviški kiaušiniai tapo nekonkurencingi tarptautinėse rinkose. 2007–2009 metais žymiai pablogėjo mūsų šalies užsienio prekybos naminių paukščių kiaušinių balansas.

Raktažodžiai: užsienio prekyba kiaušiniais, kiaušinių kainos, kiaušinių pardavimas.

IVADAS

Lietuviški kiaušiniai užsienio rinkose buvo paklausūs, tačiau paskutiniaisiais metais eksporto rodikliai suprastėjo. Norint išsiaiškinti priežastis, analizuojami prekybos srautai, nuo jų priklausantys ir jiems įtakos turintys veiksniai. Aptariamasis lietuviškų kiaušinių kainų konkurencingumas tarptautinėje rinkoje.

Tyrimo tikslas – nustatyti kiaušinių užsienio prekybos tendencijas, jas lemiančius veiksnius ir artimiausius pokyčius Lietuvoje.

Tyrimo objektas – šalies kiaušinių eksportas ir importas.

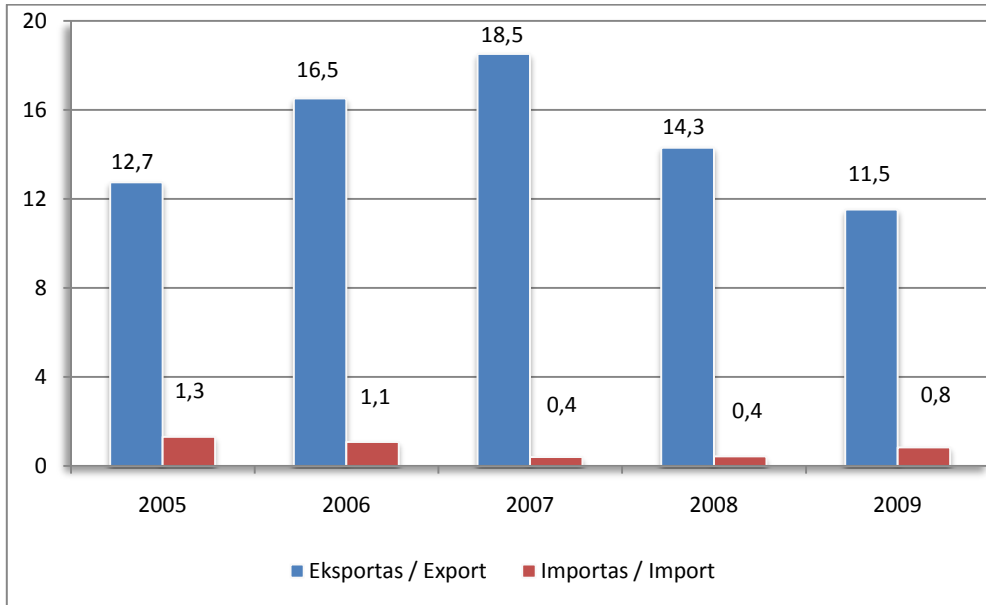
Tyrimas atliktas, naudojant ekspertinio vertinimo, statistinių duomenų analizės ir grafinio vaizdavimo metodus. Siekiant iširti kiaušinių užsienio prekybos kaitą, buvo naudoti Statistikos departamento prie LRV, Žemės ūkio ministerijos, Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacinės sistemos, Europos Komisijos, Lenkijos pagrindinės statistikos žinybos duomenys.

TYRIMO REZULTATAI

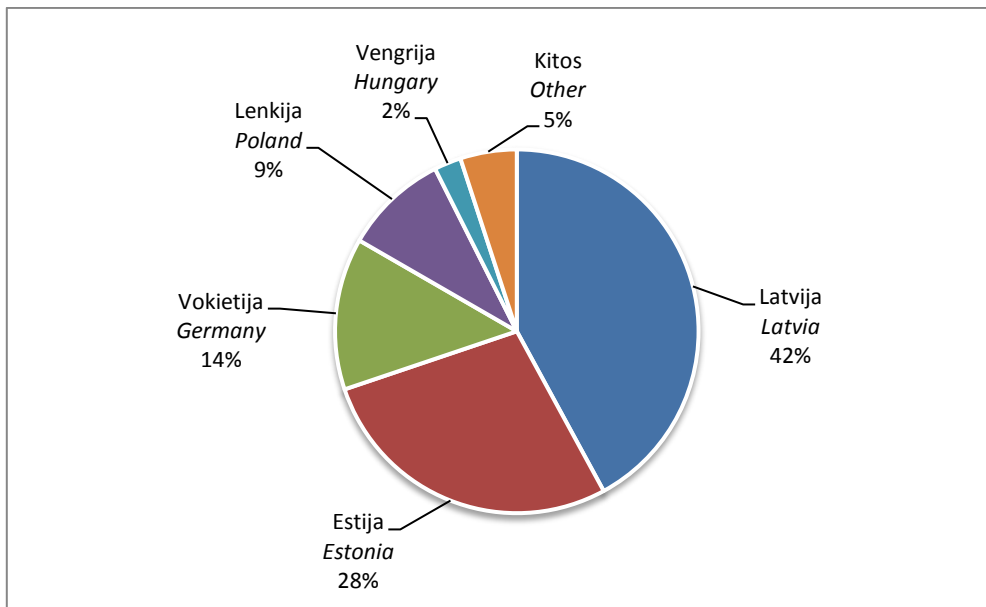
2009 metais Lietuvos užsienio prekybos įvairaus apdorojimo naminių paukščių kiaušinių balansas buvo teigiamas (1 pav.). Toks jis jau daugelį metų. Tačiau ilgamečiai stebėjimai rodo, kad užsienio prekybos balansas, gerėjęs ne vienerius metus, pastaruosius dvejus – prastėja. 2008 metais, palyginti su 2007-aisiais, jis sumažėjo 23 proc., o 2009-aisiais, palyginti su 2008 metais – 23 proc. 2009 metais užsienio prekybos balansas pasiekė 2005 metų lygį.

Didžiausios įtakos šiems neigiamiems pokyčiams turėjo mūsų šalyje surenkamų kiaušinių eksporto mažėjimas. 2008 metais, palyginti su 2007-aisiais, eksportas sumažėjo 23 proc., o 2009 metais, palyginti su 2008-aisiais – dar 19 proc.

Daugiausia naminių paukščių kiaušinių per 2009 metus eksportuota į Latviją (4,8 tūkst. t), Estiją (3,2 tūkst. t) ir Vokietiją (1,6 tūkst. t) (2 pav.). Ankstesniais metais nemažai kiaušinių iš Lietuvos įsiveždavusi Čekija pirmenybę pradėjo teikti Vokietijoje, Ispanijoje, Slovakijoje, Nyderlanduose ir Danijoje auginamų paukščių kiaušiniams. 2009 metais lietuviškų kiaušinių nebeimportavo anksčiau buvusi svarbi partnerė – Danija. 2009 metais iš Lietuvos kiaušinių išvežta į 17 šalių. Šie metai išskirtiniai ir tuo, kad Lietuvos užsienio prekyba kiaušiniais su trečiųjų šalių partneriais nutrūko.

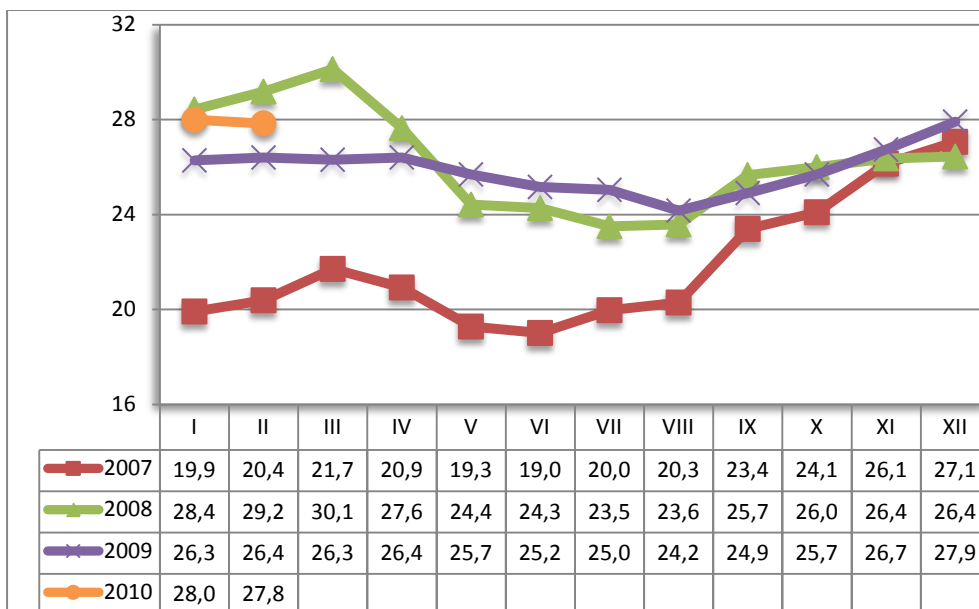

1 pav. Lietuvos užsienio prekyba kiaušiniiais 2005–2009 metais, tūkst. t [10]
 Figure 1. Lithuania's foreign trade in eggs in 2005–2009, thou t

2 pav. Kiaušinių eksporto struktūra 2009 metais [10]
 Figure 2. Structure of egg export in 2009

Labiausiai lietuviškų kiaušinių užsienio prekybą 2007–2009 metais paveikė kiaušinių kainos kaita. Lietuvoje vidutinė metinė didmeninė A klasės kiaušinių kaina augo iki pat 2009-ųjų. Ir tik pastaraisiais metais, palyginti su prieš tai buvusiais, ji sumažėjo apie 2 proc. (3 pav.). 2010 metai ir vėl prasidėjo didmeninės kiaušinių kainos kilimu.

3 pav. Šviežių supakuotų A klasės kiaušinių didmeninė kaina Lietuvoje 2007–2010 metais, Lt/100 vnt. [9]
Figure 3. Wholesale price of eggs (Class A, fresh, packed) in Lithuania in 2007–2010, Lt/100 pieces

Didelės įtakos kiaušinių kainai turėjo paukščių lesalų kainos. 2009 metų pradžioje naminių paukščių lesalai Lietuvoje buvo kur kas pigesni nei keletą metų prieš tai, todėl kiaušinių didmeninė kaina taip pat galėjo mažėti. Tačiau per kainų augimo laikotarpį Lietuva neteko dalies tarptautinės rinkos, kurią susigrąžinti bus sunku, nes užsienio konkurentai, net ir lietuviškiems kiaušiniams pingant, turi didelį kainos pranašumą (1 lentelė).

Per paskutiniuosius trejus metus ES kiaušinių didmeninė kaina sumažėjo vos trijose šalyse: Nyderlanduose, Jungtinėje Karalystėje ir Rumunijoje. Lietuvoje jie pabrango dvigubai daugiau nei vidutiniškai ES ir 2009 metais kainavo beveik tiek pat, kiek ES. Lenkijoje 2008–2009 metais kiaušiniai buvo pigesni (2 proc.), o Latvijoje gerokai brangesni nei Lietuvoje.

Palyginti su pigiausiai paukščių kiaušinius didmeninėje rinkoje parduodančiomis šalimis, lietuviškų kiaušinių kainos 2009 metais buvo nekonkurencingos. Estijoje kiaušiniai kainavo beveik 14 proc., Maltoje – beveik 17 proc., o Nyderlanduose – 31 proc. mažiau nei vidutiniškai ES.

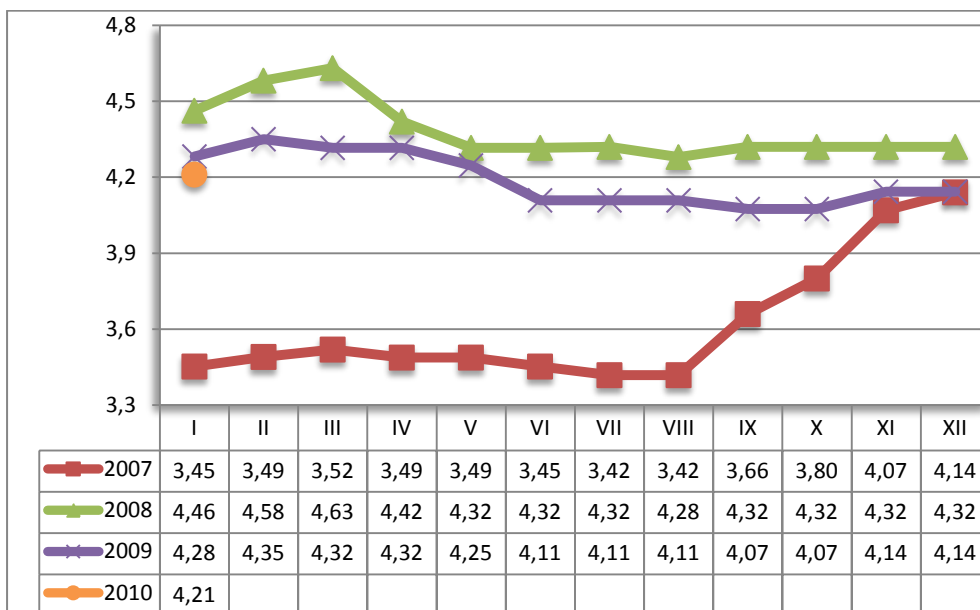
Šviežių L–M grupės kiaušinių vidutinės didmeninės kainos ES valstybėse
2007–2009 metais, Lt/100 kg [7]
Average wholesale prices of eggs (fresh, groups L–M) in EU countries in 2007–2009, Lt/100 kg

Šalis / Country	2007	2008	2009	2009, palyginti su compared to 2007, %
Nyderlandai / Netherlands	324,32	273,71	284,42	-12,3
Malta / Malta	295,39	328,75	343,85	16,4
Estija / Estonia	324,10	409,95	356,04	9,9
Belgija / Belgium	322,07	322,05	356,47	10,7
Čekija / Czech Republic	341,86	379,75	359,63	5,2
Rumunija / Romania	374,41	378,40	373,17	-0,3
Jungtinė Karalystė / United Kingdom	385,94	401,37	373,49	-3,2
Portugalija / Portugal	358,63	352,46	380,85	6,2
Ispanija / Spain	349,83	356,02	380,92	8,9
Prancūzija / France	350,25	346,12	386,29	10,3
Suomija / Finland	389,81	419,78	394,45	1,2
Vengrija / Hungary	378,32	407,35	396,58	4,8
Slovakija / Slovakia	341,93	386,79	403,48	18,0
Lenkija / Poland	371,16	412,73	405,67	9,3
Bulgarija / Bulgaria	334,10	362,41	408,29	22,2
Lietuva / Lithuania	351,76	421,80	413,62	17,6
Vokietija / Germany	350,73	340,66	418,19	19,2
Slovėnija / Slovenia	411,49	452,00	431,47	4,9
Latvija / Latvia	366,93	457,45	460,17	25,4
Graikija / Greece	406,84	457,39	470,16	15,6
Airija / Ireland	470,80	517,39	492,55	4,6
Italija / Italy	526,35	542,81	581,53	10,5
Švedija / Sweden	565,69	643,64	587,21	3,8
Danija / Denmark	491,49	547,17	597,62	21,6
Kipras / Cyprus	459,59	585,23	598,87	30,3
ES / EU	381,23	390,88	413,80	8,5

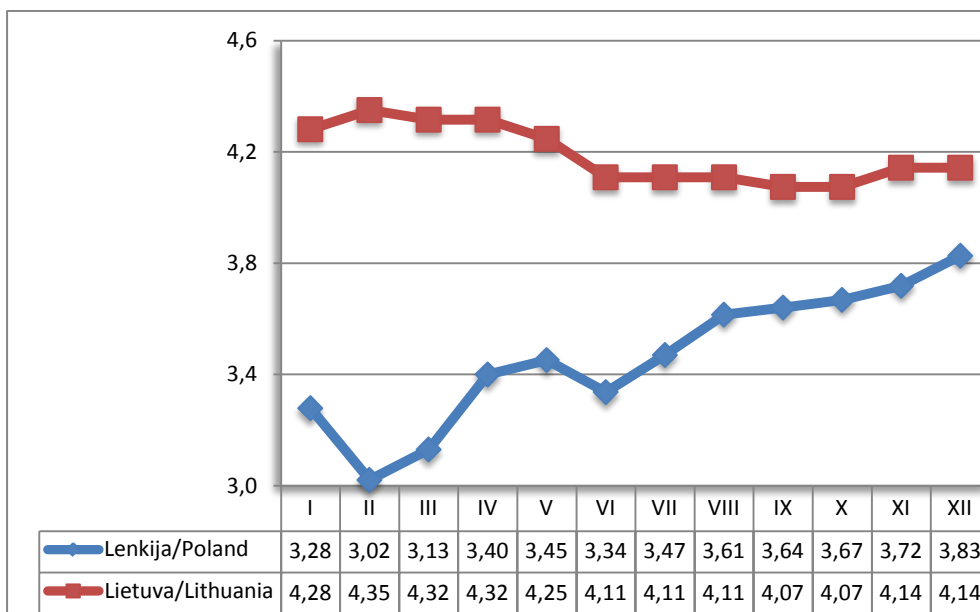
Įvykus pokyčiams didmeninėje rinkoje, po kurio laiko jie pasireiškė ir mažmeninėje. Mažmeninės prekybos vietose kiaušinių kaina 2009 metais buvo beveik 4,5 proc. mažesnė nei 2008-aisiais (4 pav.). 2010-ųjų sausio mėnesį, palyginti su 2009-ųjų gruodžiu, mažmeninė kiaušinių kaina Lietuvoje šoktelėjo apie 1,7 proc. Tačiau tai nėra reikšmingas pokytis. Jis greičiausiai susijęs su sezoniniais svyravimais, kai metų pradžioje (iki Velykų) kaina kyla.

Mažinti mažmenines kiaušinių kainas skatino ir tai, kad kai kuriose kaimyninėse rinkose šie produktai kainavo pigiau. 2009 metais Lietuvoje, palyginti su Lenkijos mažmeninėje rinkoje buvusiomis kainomis, kiaušiniai kainavo 21 proc. brangiau (5 pav.).

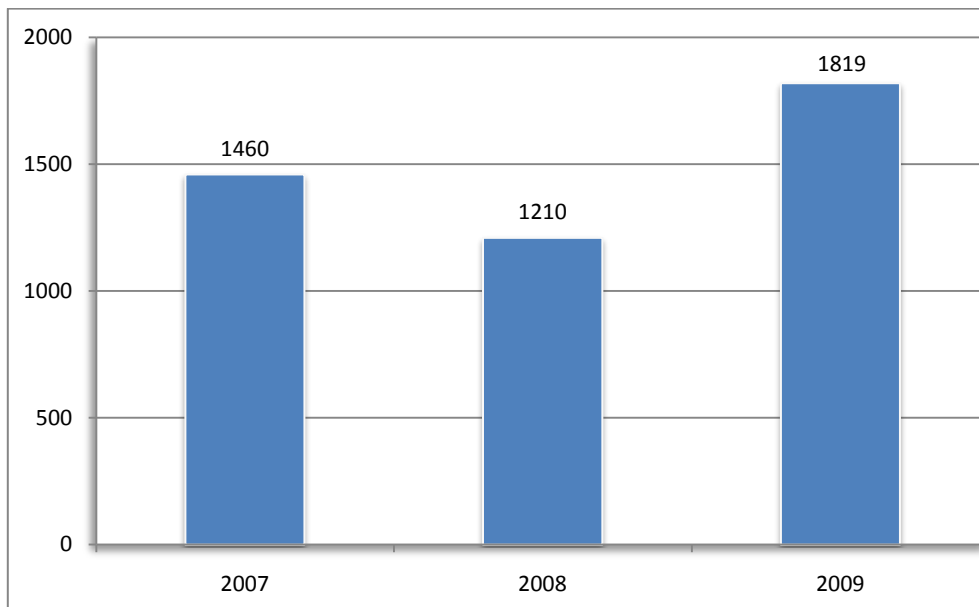
Tokie kiaušinių mažmeninių kainų skirtumai ne vieną Lietuvos gyventoją pastūmėjo įsigyti jų kitų šalių prekyvietėse. Tai šiek tiek sumažino mūsų šalies gamintojų, prekybininkų, tuo pačiu – ir valstybės pajamas. 2009 metais buvo paklausūs ir Lietuvos gamintojų parduodami kiaušiniai (6 pav.).

4 pav. Mažmeninė kiaušinių kaina Lietuvoje 2007–2010 metais, Lt/10 vnt. [3–6]
 Figure 4. Retail price of eggs in Lithuania in 2007–2010, Lt/10 pieces

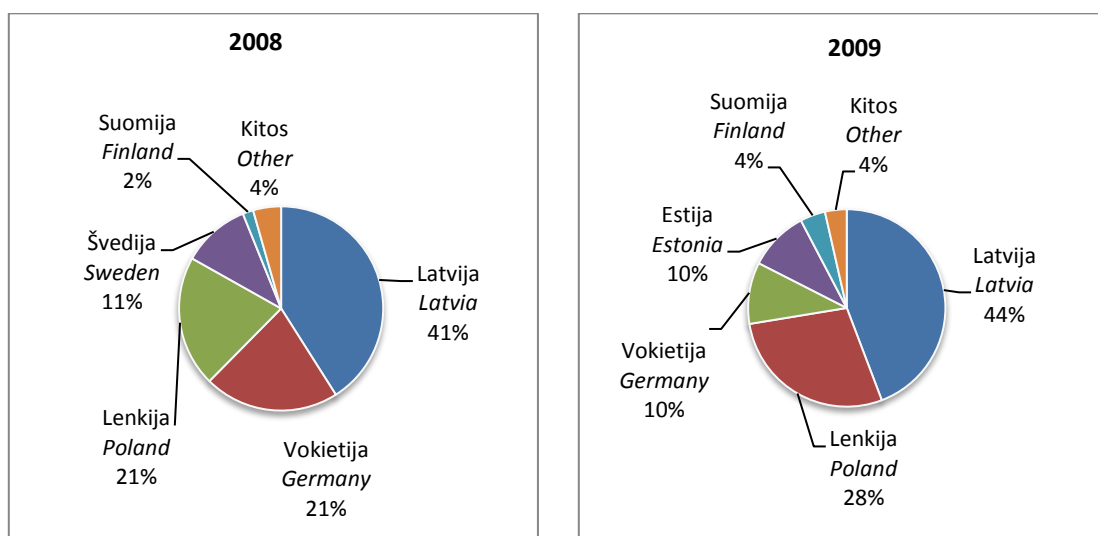

5 pav. Mažmeninės kiaušinių kainos Lenkijoje ir Lietuvoje 2009 metais, Lt/10 vnt. [1, 3–6, 8]
 Figure 5. Retail prices of eggs in Poland and Lithuania in 2009, Lt/10 pieces

6 pav. Lietuviškų kiaušinių pardavimas vidaus rinkoje 2007–2009 metais, t [2]
 Figure 6. Sales of Lithuanian eggs on the domestic market in 2007–2009, t

Statistikos departamento duomenimis, 2008 metais, palyginti su 2007-aisiais, Lietuvoje surinktų kiaušinių pardavimas vidaus rinkoje buvo sumažėjęs apie 17 proc. 2009 metais lietuviškų kiaušinių paklausa viršijo net ir buvusią 2007-aisiais – jų parduota 50 proc. daugiau nei prieš metus. Tačiau įvertinus gamybos ir užsienio prekybos duomenis, matyti, kad 2009 metais, palyginti su 2008-aisiais, Lietuvoje kiaušinių vartojimas teišaugo 0,3 proc.

7 pav. Kiaušinių importo struktūra 2008 ir 2009 metais [10]
 Figure 7. Structure of egg import in 2008 and 2009

Tokius vartojimo pokyčius lėmė sunkmečiu pasikeitusi vartotojų elgsena ir mitybos įpročiai. Gyventojai pradėjo dažniau gaminti namuose, o tai padidino maisto produktų, tarp jų ir kiaušinių, poreikį.

Pasikeitusi ekonominė situacija visų pirma paveikė vartotojų pajamas. Tiek gyventojai, tiek gamybos įmonės ėmė ieškoti pigesnių produktų. Tai lėmė ir kiaušinių importo apimčių padidėjimą. 2009 metais, palyginti su 2008-aisiais, įvežamų įvairaus apdorojimo naminių paukščių kiaušinių kiekis išaugo kone dvigubai. Labiausiai kiaušinių importas padidėjo iš tų šalių, kuriose šių produktų galima įsigyti pigiau – Lenkijos, Estijos.

2009 metais daugiausia naminių paukščių kiaušinių Lietuva importavo iš Latvijos (373 t), Lenkijos (238 t) ir Vokietijos (85 t). Iš viso į Lietuvą naminių paukščių kiaušinių įvežta iš 17 ES šalių.

IŠVADOS

2007–2009 metais užsienio prekybos naminių paukščių kiaušiniai balansas Lietuvoje pablogėjo. Taip įvyko dėl sparčiai mažėjančių eksporto apimčių. Lietuviški kiaušiniai tapo nekonkurencingi tarptautinėse rinkose dėl sąlyginai didelių didmeninių kainų. Padidėjus lietuviškų kiaušinių paklausai vidaus rinkoje, gamintojai galėjo realizuoti daugiau produkcijos. Išaugus kiaušinių poreikiui, 2009 metais padidėjo importo apimtys. Kiaušinių kainos 2009 metais nukrito dėl didėjančios konkurencijos.

Literatūra

1. *Ceny w gospodarce narodowej grudzień 2009*. Warszawa: Główny urząd statystyczny, 2010. ISSN 1732-6508
2. *Gaminių gamyba*. Statistikos departamento prie LRV išankstiniai duomenys.
3. *Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2007*. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, 2007, Nr. 1–12. ISSN 1392-2874.
4. *Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2008*. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, 2008, Nr. 1–12. ISSN 1392-2874.
5. *Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2009*. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, 2009, Nr. 1–12. ISSN 1392-2874.
6. *Lietuvos ekonominė ir socialinė raida 2010*. Vilnius: Statistikos departamentas prie LRV, 2010, Nr. 1. ISSN 1392-2874.
7. *Monthly Market Prices for Eggs (L&M) in the EU* [interaktyvus]. Belgija: Europos Komisija, 2010 [žiūrėta 2010 m. kovo 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://circa.europa.eu>>.
8. *Rynek drobiu i jaj. Stan i perspektywy*. Warszawa: IERiGŻ, 2009. Nr. 35–36. ISSN 1231-255X.
9. *Šviežių supakuotų kiaušinių pardavimo vidutinių svertinių kainų suvestinė ataskaita 2007–2010 m. pagal KPS-3* [interaktyvus]. Vilnius: Žemės ūkio ir maisto produktų rinkos informacinė sistema, 2010 [žiūrėta 2010 m. kovo 4 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.vic.lt/ris>>.
10. *ŽŪM užsienio prekybos duomenų bazė*.

Summary

Foreign trade in eggs and its changes over the past three years are analysed in the article. The impact of domestic prices and other factors on the egg export and import is overviewed.

The production of and the demand for eggs were growing. Lithuanian eggs were marketable in foreign countries as well. However, in 2007–2009 the balance of foreign trade in poultry eggs noticeably became worse due to the rapidly declining amounts of export. Lithuanian eggs became uncompetitive because of relatively high wholesale prices. Besides, after the demand for eggs increased on the domestic market, the producers could sell larger amounts as well as the amounts imported in 2009 increased. In 2009 due to the increasing competitiveness the prices of eggs went down.

Keywords: foreign trade in eggs, egg prices, sales of eggs.